

DELA med brugerne

Af Hannah Kamstrup Wermuth

”Et bibliotekernes ’Google’, hvor brugerne direkte fra universitetets LMS¹ kan søge i metadata for ’alle’ medietyper og få adgang til det fulde media”, var den primære vision, da DELA-projektet² i efteråret 2004 blev designet.

Hannah Kamstrup Wermuth
Specialkonsulent, DTV
Projektleder for DELA
hkw@dtv.dk

Det skal være nemt for de studerende og underviserne at få adgang til de elektroniske biblioteksservices og med de nyeste teknologier er det muligt at samle søgninger i én søgegrænseflade og integrere dem i brugernes LMS’er. I dag spiller universiteternes LMS’er nemlig en central rolle i de fleste kurser. Det er i LMS’et at pensumlistor og anden relevant kursuslitteratur ligger, og derfor er det oplagt at søge og gemme supplerende litteratur direkte fra LMS’et. DELA Søgjetjenesten – der er blevet til i et samarbejde mellem 4 universiteter/biblioteker – viser hvorledes en integreret søgegrænseflade kan etableres og integreres med et LMS. Projektet er støttet af DEFF.

Det fysiske forskningsbibliotek vil indenfor få år være så godt som erstattet af det digitale forskningsbibliotek og det stiller store krav til de grænseflader, der skal præsentere bibliotekets tilbud. Søgmaskiner som fx Google har lært brugerne, at simple søgninger i et enkelt søgefelt kan føre til relevante svar, hvor det fundne materiale så oven i købet er umiddelbart tilgængeligt. Det er en stor udfordring for bibliotekerne, der har mulighed for at stille stadig flere forskelligartede informationsressourcer fra mange enkeltstående systemer til rådighed for brugerne. Brugerne forventer imidlertid at kunne søge i ’alt’ ét sted fra; det der ikke bliver fundet her, findes ikke.

¹ LMS = Learning Management System eller elektronisk læringsplatform.

² DELA: Akronym for: ’Digital Educational Library Access’

Boks 1: Brugere tror de har fundet det bedste

I 2004 blev 11 større danske forskningsbibliotekers elektroniske tilbud til brugerne testet for deres brugervenlighed – en såkaldt usabilitytest.

Usability-testene viste, at en vigtig vision for fremtidens digitale brugervenlige forskningsbiblioteker er at sikre, at brugerne faktisk har fundet det bedste materiale, forskningsbiblioteket kan levere. For de søgere-sultater, brugerne får frem, udgør ofte kun toppen af isbjerget, idet de i mange tilfælde kunne finde flere og

måske endda mere relevant materiale ved bedre søgninger. Brugere sætter deres lid til, at søgeresultatet leverer det bedste, biblioteket kan præstere.

Tidligere har man håndteret dette ved at tilbyde kurser i informations-søgning. Imidlertid viste brugerundersøgelsen, at brugerne ikke prioriterer kurserne. Ud af de 55 personer, der deltog i testene, havde kun få prioriteret kursus i informations-søgning.

Vores bud på en søgjetjeneste

DELA-søgjetjenesten og koblingen med et LMS er vores bud på en løsning, hvor forskningsbiblioteket ”kommer hen til” brugeren – og hen til brugeren i den læringssammenhæng, hvor brugerne er, nemlig direkte ind i den læringsplatform, de i forvejen bruger i alle deres kurser.

Søgjetjenesten giver – efter at brugeren er logget på med sit lokale campus-login, adgang til at søge i en række mediatyper. Vi har udvidet adgangen med nogle nye mediatyper vha. den såkaldte webserviceteknologi. Det er derfor nu

muligt at søge i bibliotekernes fysiske materiale-samlinger, en lang række elektroniske tidsskrifter, e-bøger og som et lille selvstændigt projekt har vi udviklet et repository til læringsobjekter, som også er søgbart fra DELA.

Man kan vælge at søge i de enkelte mediekategorier – eller på ægte Google-manér søge på alt samtidig. Man kan søge på fritekst, forfatter, årstal eller titel. Søgeresultatet viser så antal hits i de forskellige kategorier og præsenterer automatisk elektroniske tidsskrifter først, hvis sådanne matcher ens søgestreng. Dette er vist i figur 1.

Brugerne forventer imidlertid at kunne søge i ’alt’ ét sted fra; det der ikke bliver fundet her, findes ikke.

Log in: d1test@sdu Logout

DEFF DELA Søgjetjeneste

[Hjælp](#)
[Artikler](#)
[E-prints](#)
[Bøger](#)
[E-bøger](#)
[Søg på alt](#)

Søg fritekst:

Forfatter:

Title:

Årstal:

Artikler
 E-prints
 Bøger
 E-bøger

Artikler	E-prints	Bøger	E-bøger
32	19	0	1

32 post(er) med 10 poster/side

« 1 2 3 4 »

Author: Ditlevsen, O.; Friis-Hansen, P.,
Title: Life quality time allocation index - an equilibrium economy consistent version of the current life quality index
Journal: Structural Safety
Volume: 27
Issue: 3
Page: 262-275
Year: 2005

Wusheng Yu, Trine Vig Jensen, **Tariff Preferences, WTO Negotiations and the LDCs: The Case of the "Everything But Arms" Initiative** (2005).
 Nannestad, P., **Immigration as a challenge to the Danish welfare state?** (2004).
 Munier, B.; Birr-Pedersen, K.; Schou, J.S., **Combined ecological and economic modelling in agricultural land use scenarios** (2004).

Figur 1: DELA funktion: Præsentation af søgeresultater for artikler efter søgning på friteksten "danish economy" i kategorien "Søg på alt"

Når man ønsker at gemme en reference, klikker man på det lille ikon i højre side, der ses ved en fuld visning af referencen (farve + tekst af ikon er forskellig for de 3 LMS-integrationer), i dette tilfælde er det den blå ikon med teksten e-Learn (SDUs navngivning af LMS'et Blackboard). Man bliver nu ledt over til en Blackboard-dialogboks (se Figur 2), som gør det muligt at gemme søgeresultatet i Blackboard (se Figur 3).

Da udvikling af single sign-on (på tværs af biblioteks- og læringssystemer og på tværs af institutioner) har været en vigtig del af projektet, er det ikke nødvendigt at logge ind i LMS'et, når man først er logget ind i DELA. Der er også mulighed for at logge ind i LMS'et først og så tilgå DELA herfra. Også her er det kun nødvendigt at logge ind én gang.

Som studerende eller underviser kan man altså opbygge sin egen samling af læringsmaterialer mange af dem med fuldtekst adgang direkte på sine personlige kursusider. Desuden kan man gemme søgekriterierne i LMS'et og på et senere tidspunkt vende tilbage til den samme søgning. Underviseren kan med denne funktionalitet fx skræddersy søgekriterier og stille dem til rådighed for de studerende i et kursus og dermed afgrænse og lette deres søgning.

Add DELA reference

Add this reference to my DELA references. DELA references can be accessed from the DELA portal module.

1 Add DELA reference

(article), Ditlevsen, O.; Friis-Hansen, P., **Life quality time allocation index - an equilibrium economy consistent version of the current life quality index**, Structural Safety, vol. 27 (3), pp. 262-275, issn. 01674730, 2005.

2 Submit

Click **Submit** to finish. Click **Cancel** to quit.

Figur 2: Tilføjelse af et søgeresultat fra DELA-søgjetjenesten i Blackboard på SDU.

University of Southern Denmark

Home Help Logout

My Portal My Courses My Communities My Content

My DELA references

SELECT REFERENCE	HEBO SEARCH	GOOGLE SCH
☐ (article), Wusheng Yu, Trine Vig Jensen, Tariff Preferences, WTO Negotiations and the LDCs: The Case of the "Everything But Arms" Initiative , The World Economy, vol. 28 (3), pp. 375-405, issn. 03705920, 2005.	Redo Search	Google SCH
☐ (e-print), The efficiency myth , http://www.ecare.org , Ingemann, Jan Holm, 2002-01-01, Conference paper.	Redo Search	Google
☐ (e-print), Tracing Translation Universals and Translator Development by Word Aligning a Harry Potter Corpus , http://www.lit.uu.se , Helgegren, Sofia, 2005-11-17, text.thesis.masters.	Redo Search	Google
☐ (article), Bitner, Maria, Future Discourse in a Tenseless Language , Special Issue on Family-Based Interventions in Pediatric Psychology, vol. 22 (4), pp. 339-387, issn. 01675133, 2005.	Redo Search	Google SCH
☐ (article), Stimel, Courtney B., The Politics of Terror: Rereading Harry Potter , Children's Literature in Education, vol. 35 (1), pp. 35-52, issn. 00456713, 2004.	Redo Search	Google SCH

Figur 3: SDUs bud på visning af DELA søgeresultater i Blackboard.

Med DELA er der nu mulighed for, at alle de danske forskningsbiblioteker kan tilbyde deres studerende og undervisere et LMS-integreret samsøgningsværktøj – uden at der skal betales store summer til licens.

Når den studerende ønsker adgang til den fulde tekst benyttes knappen til bibliotekets OpenURL-resolver (i SDUs tilfælde SFX), hvorved det sikres, at brugerne via proxy-servere mv. linkes frem til den rette frikøbte kopi eller det rette bibliotekssystem.

Samarbejdsparterne

Det har fra starten været vigtigt at udvikle søgetjenesten og koblingen til LMS'erne som et samarbejde mellem flere institutioner. Dette dels for at få mangeartede input til design og funktionalitet af selve søgetjenesten og dels for at udvikle løsninger til flere LMS'er. Landkortet af LMS'er er nemlig ganske broget - kun få universiteter har samme LMS. Søgetjenesten, single sign-on, datatjenester mv. er derfor udviklet af IPU Infolab i et samarbejde med 4 universiteter/biblioteker: DTU, RUC, Syddansk Universitet og Handelshøjskolen i Århus, og har involveret såvel biblioteks- som IT-personale på de 4 institutioner.

Åbent for alle

Selve søgetjenesten er en selvstændig applikation, der året ud drives af DTV, mens det afklares, hvordan en egentlig driftsorganisation og -økonomi i givet fald kan etableres. Det kan også tænkes, at DELA-projektets integrationsteknologier overføres til de integrerede søgetjenester, der er på vej i såvel kommercielt som i biblioteksregi. Alt det udviklede er nemlig Open Source og dermed tilgængeligt for alle interesserede. Foruden den centrale teknologi, er der udviklet LMS-integrationer til Citation Manager/SAKAI på RUC, Blackboard på Syddansk Universitets og Campusnet på Handelshøjskolen i Århus.

So ein Ding müssen wir....

En omfattende usabilitytest af 11 danske forskningsbibliotekers digitale tilbud (omtales i Boks 1) viser blandt andet, at bibliotekerne er nødt til at tilbyde brugerne en integreret søge-

grænseflade. Derfor har der – særligt det sidste år – været stor interesse fra bibliotekerne for de kommercielle samsøgningsværktøjer. DEFF har afholdt to temadage om emnet: en åben temadag i oktober 2005, hvor de kommercielle udbydere fik mulighed for at præsentere deres produkter og en temadag med et mere overordnet sigte for DEFFs styregruppe, programkomitéer og andre relevante personer.

Den dybe tallerken igen?

”Hvorfor udvikle en ny søgetjeneste, når der allerede findes en række kommercielle løsninger?” eller ”hvad er det DELA søgetjenesten kan, som de kommercielle løsninger ikke kan?” har været nogle af de spørgsmål, projektet har fået. DELA-projektet forsøger ikke at opfinde den dybe tallerken igen. Projektet har derimod udviklet en række funktionaliteter, som ikke er en del af de nuværende kommercielle søgegrænsefladers tjenester (fx single sign-on, databaseadgang og kobling med et LMS). Desuden tester projektet en række nye teknologier, hvor en grænseflade med de funktionaliteter som søgetjenesten har, er en nødvendig forudsætning.

Med DELA er der nu mulighed for, at alle de danske forskningsbiblioteker kan tilbyde deres studerende og undervisere et LMS-integreret samsøgningsværktøj – uden at der skal betales store summer til licens.

”Nej, hvor er det overskueligt!”

’Er Søgetjenesten og koblingen med LMS'erne brugervenlig’ har vi valgt at spørge i alt 17 brugere om, ved at udføre en egentlig usabilitytest med hjælp fra en ekstern konsulent. Eksempler på reaktionerne fra brugerne har været: ”Nej, hvor er det overskueligt”; ”Ser nemt og overskueligt ud” og ”Ej, den er mere overskuelig end bibliotekets”. Der har naturligvis også været negative udtalelser og forslag til en række forbedringer. Samlet set giver usabilitytestene en fin tilbagemelding på grænsefladerne og gode idéer til ændringer.

Begrænsninger pga. ophavsret

Som det fremgår af Boks 1, efterspørger brugerne en samsøgningstjeneste, der rummer ”alt”. For at opfylde dét ønske er det nødvendigt - både for DELA og andre samsøgningsværktøjer – at etablere aftaler med de relevante metadataudbydere om at de stiller deres metadata til rådighed. Imidlertid er metadata til tider kommercielle og det har således ikke været muligt inden for projektets økonomiske rammer at lave aftaler med alle relevante forlag. Søgninger vil derfor ikke være dækkende indenfor alle fagområder.

Som en del af projektet har en arbejdsgruppe specielt arbejdet med en række ophavsretsproblestillinger ved distribution af digitalt materiale. Særlig fokus har der været på læringsobjekter³ og forelæsningsnoter. Især digital adgang til forelæsningsnoter er efterspurgt af de studerende. Imidlertid indeholder forelæsningsnoter ofte figurer o.lign., der ikke er fremstillet af underviseren selv. Med de nuværende ophavsretsregler, skal der indhentes tilladelse til digital tilgængeliggørelse af hvert enkelt element.

³ Læringsobjekter kan defineres som små elektroniske undervisningsenheder, der faciliterer læring og øger indholdets værdi. De er fleksible, genbrugelige, redigerbare og metadateret, så de kan søges (og findes) på Internettet.

Hvis du vil vide mere om projektforløbet, er alt dokumenteret på et åbent site: dela.cvt.dk.